

Herbert Clark Hoover (1874-1964)

Amerika Birleşik Devletleri'nin 31. Başkanı.

Herbert Clark Hoover 10 Ağustos 1874 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nin Orta batı eyaletlerinden biri olan Iowa'da doğdu. Babası Jessedark Hoover daha 34 yaşında tifüs hastalığından hayatını kaybetti. Kanada asıllı annesi Huldah Minthorn Hoover ise babasının vefatından üç yıl sonra zatürreden vefat etti. On yaşına geldiğinde anne ve babasını kaybetmişti, daha sonra amcası Henry John Minthorn ile halası Laura Minthor'un yaşadığı Oregon eyaletine geldi. 1884-1891 yılları arasında Oregon'da Minthor ailesiyle kalan Hoover, eğitimine burada başladı. 1891 yılında Stanford Üniversitesi'ne kabul aldıktan sonra 1895 yılında buradan mezun oldu. 1895 yılında mühendislik eğitimine başladıktan sonra, bu alanda önemli ilerlemeler kat ederek Avustralya, Çin, Kanada ve dünyanın farklı yerlerinde çalıştı. 1899 yılında Lou Henry ile evlenerek Çin'deki madencilik çalışmalarını yoğunlaştırdı.

Profesyonel olarak mühendislik yapan Hoover, 1901-1908 yılları arasında İngiltere'den davet alarak burada çalıştı. 1908'den itibaren madencilik alanında kendi serbest şirketini kurarak dünyanın birçok ülkesiyle ortak işler yaptı. Aynı zamanda 1908-1914 yılları arasında profesyonel maden mühendisliği alanında Stanford Üniversitesi ve Columbia Üniversitesi'nde dersler verdi. Savaştan hemen önce İngiltere'de çalıştı ve burada Amerikan toplumuyla İngiliz toplumu arasındaki farklara dair değerlendirmeler yaptı ve düşünce dünyasını geliştirdi. Kariyeri ve mühendislik hayatı Birinci Dünya Savaşının başlamasıyla yeni bir evreye girdi.

Hoover, 90 yıllık hayatında iki dünya savaşına tanıklık etti. Savaşın gölgesi hem tüm Avrupa'yı hem de Hoover'ın kariyerini derinden etkiledi. Anılarında da ifade ettiği gibi "insanlığın son on asırdır en mutlu dönemi Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki son 25 yıldır." Parlak bir kariyer yaparken, erken yaşlarda bir dünya savaşına tanıklık eden Hoover, bu dönemi "büyük bir korku ve barbarlık dönemi" olarak nitelendirecekti. Savaş Dönemi, Hoover'ın siyasi fikirlerinin derinleştiği yıllar oldu. Nitekim kendisi bu süreçte bulunduğu Londra'da çeşitli yardım organizasyonlarında aktif bir şekilde rol aldı.

Hoover, başlattığı çeşitli yardım organizasyonlarıyla daha Birinci Dünya Savaşı yıllarında kriz yönetmedeki becerisini ortaya koymuştu. Şöyle ki savaş koşulları içinde Doğu ve Batı Avrupa'ya yapılan yardımlara öncülük etti. 1914 yılından itibaren "Birinci Dünya Savaşı Yardım Fonu'nu kurdu. 1914-1920 yılları arasında Belçika Yardımı'nda, 1917-1919 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri Gıda İdaresi'nde, 1918-1920 yılları arasında Avrupa Yardımı ve Yeniden İnşası'nda ve 1919 yılında Barışın Tesisi projelerinde görev aldı. Dönemin Amerikan Başkanı Woodrow Wilson kendisini, ABD Gıda İdaresi'nde görev alması için bizzat davet etmişti. Hoover, bu görevi başarıyla yürüttükten sonra 1958 yılında dönemin Amerikan Başkanı Wilson'u ele alan "The Ordeal of Woodrow Wilson" adlı kitabı yazacaktı. Uluslararası boyutta yardımları organize ettiği süreçte, diplomatik bağlantılar kurmakla kalmadı, aynı zamanda ciddi oranda yardımlar toplayarak önemli başarılarla imza attı. 1918 yılına gelindiğinde savaş bitmiş, Hoover'ın ifadesiyle ABD "dünyada barışın tesisi adına en büyük Haçlı Seferi'nin kazanıldığına" inanmıştı. Nihayet dünyada büyük bir yıkımı beraberinde getiren savaş sona ermiş, barış antlaşmaları imzalanmış hem ABD hem de Hoover için yeni bir dönem başlamıştı.

Dünyanın sayılı maden mühendisleri arasına giren ve parlak bir kariyere sahip Hoover, mesleğini bıraktıktan sonra 1922 yılında Amerikan Bilimler Akademisi'ne seçildi. Siyasete atılarak, 1921-1923 yılları arasında iki yıl Amerikan başkanlığı yapan ve görev süresinde vefat eden Warren G. Harding Dönemi (29. ABD Başkanı) ve 1923-1929 yılları arasında Amerikan Başkanı olan Calvin Coolidge (30. ABD Başkanı) Dönemi'nde Ticaret Bakanlığı görevini yürüttü.

1928 yılında Ticaret Bakanlığından istifa ederek Cumhuriyetçi Parti'den başkan adayı gösterildi.

Hoover'ın kariyerinde yakaladığı ivme onu 31. Amerikan Başkanlığı'na taşıdı. 1928 yılında Cumhuriyetçi Parti'den başkan seçildi. Hoover, orta halli bir aileden Amerikan Başkanlığına yükselen kariyerini kendi ifadesiyle şu şekilde ülkesine atfediyordu:

“Ülkemin bana borcu yok. Her erkek ve kıza verdiği gibi bana da bir şans verdi. Bana eğitim, hareket özgürlüğü, hizmet ve onur fırsatı verdi. Başka hiçbir ülkede, bir taşra köyünden gelen bir çocuk, mirası veya nüfuzlu arkadaşları olmadan sınırsız bir umutla ileriye bakamaz.”

Başkanlık görevine gelmesinden yaklaşık 7 ay sonra Amerikan borsası çöktü ve 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı olarak anılan ekonomik kriz baş gösterdi. Hem ABD ekonomisi hem dünya bu krizden oldukça olumsuz etkilendi. Kriz en çok da sanayileşmiş ülkeleri vurmuştu. 1929 yılında ABD'de borsanın çöküşüne dayanan bu kriz, Hoover'ın başkanlığı boyunca devam etti. Hem söz konusu ekonomik krizin boyutları hem de Birinci Dünya Savaşı'nın neden olduğu ekonomik ve sosyal koşulları ABD başta olmak üzere birçok ülke için tam bir yıkım oldu. Ülkeyi derinden sarsan bu krizin faturası Başkan Hoover yönetimine kesildi. Daha birinci yılında dünya çapında bir krize şahit olan Hoover, krizin faturasının kendi yönetimine kesildiğinin farkındaydı. Nitekim kendisinden sonra 32. ABD Başkanı seçilecek olan Franklin D. Roosevelt ekonomik sistemde köklü değişiklikler içeren önerilerini 1930'dan itibaren sunmaya başlamıştı. Ki 1932 yılında Amerikan Başkanlığını Roosevelt'e karşı kaybedecekti.

Hoover, başta ABD'yi ve dünyayı derinden sarsan bir dünya ekonomik bunalımına tanıklık etmekle kalmadı, aynı zamanda soruna çözüm üreten formülüyle de dünya çapında tanınır hale geldi. 1931 yılında krizin etkilerini hafifletmek için Hoover Moratoryumu adıyla anılacak bir plan önerdi. 1931 yılının haziran ayında, Birinci Dünya Savaşı'nın tazminatlarını ve savaş borçlarının ödenmesine ilişkin bir yıllık moratoryum öneren, aynı zamanda anapara ve faizleri erteleleyen bir basın bildirisi yayınladı. Dünyada bazı ülkelerden tepkiler olsa da Hoover'ın erteleme planı, ülkelerle birebir teması ve telefon görüşmelerinin neticesinde toplamda 15 ülkeden destek toplamayı başardı. ABD'ye karşı borçların ve ekonomik yükümlülüklerin herhangi bir şekilde yeniden yapılandırılmasını öngören plan, bir yıllık da olsa bir toparlanmayı hedefliyordu. Hoover Moratoryumu, tüm itirazlara ve eleştirilere rağmen 6 Temmuz 1931 tarihinde Amerikan Kongresi tarafından onaylandı. Kongre, ABD'ye borçlu olunan yükümlülüklerin herhangi bir şekilde yeniden yapılandırılmasına karşı olduğunu belirten bir deklarasyon yayınladı. Hoover'ın planının benimsenmesi, sonraki aylarda Avrupa'daki ekonomik gerilemeyi beklenen ölçüde yavaşlatamadı. Zira Almanya ciddi bir banka krizinin içine düşmüş; İngiltere ve Fransa ise bu sürenin krizi duraksatmada yeterli olmayacağını ve yeniden bir yapılandırma gerekeceğini işaret etmişti.

Tüm eleştirilere rağmen, Hoover Moratoryumu bazı ülkeler için önemli bir toparlanmayı da beraberinde getirdi. Nitekim Lozan Barış Konferansı'nda kararlaştırıldığı üzere, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ödemesi gereken Osmanlı borçları bu moratoryumla bir yıllığına ertelendi ve kademeli olarak ödendi. Nitekim söz konusu plan Türkiye Cumhuriyeti hem de kıta Avrupa'sındaki bazı ülkeler için de bir nebze de olsa ekonomik bir rahatlık sağlamıştı. Zira 1930 yılında *New York Times*'in da ifade ettiği gibi *“dünya tarihinde hiç kimse bu denli derin bir kriz karşısında daha fazlasını yapamazdı.”* Neticede, Hoover bu erteleme planıyla özelde ABD'yi ve genelde tüm dünyayı ilgilendiren bir karar almış oldu. Böylece hem döneminin ekonomik buhranları hem de krizlere bulduğu çözümlerle dünya çapında tanınan uluslararası bir figüre dönüştü. Şöyle ki, hem ekonomik krizler hem de kriz zamanlarını yönetmedeki başarısıyla öne çıktı ve başkanlığı dönemini adından hep söz ettirecek şekilde uluslararası bir düzeye taşımış oldu.

1929-1932 yılları arasındaki Hoover'ın Başkanlığı Dönemi'nde, tarihe geçen gelişmeler yalnızca ekonomik buhranlar ve Hoover Moratoryumu değildi. Nitekim söz konusu dönemde dünyanın en yüksek binası unvanını alan gökdelen (Empire State Building) bu dönemde inşa edilmeye başlandı. Yine başkanlığı döneminde C. W. Tombaugh tarafından Plüton bir gezegen olarak ilk kez keşfedildi. Yine, Arizona eyaletinde bulunan Hoover Barajı bu dönemde yapıldı. Hoover döneminde, ulusal parklara ve müzelere ayrıca önem verildi, neticede başkanlığı süresinde parklara ayrılan alan yüzde 40 artış gösterdi. Aynı zamanda, tüm dünyayı etkileyecek ikinci bir dünya savaşının baş aktörlerinden olan Hitler, bu yıllarda Alman Şansölyesi olarak seçildi ve Führer isimli Adolf Hitler hükümeti kuruldu. Böylece, Almanya'da tüm dünyayı bir savaşa sürükleyecek olan Nasyonal Sosyalist dönem başlamış oldu.

Hoover Dönemi'ndeki diğer ilerlemeler ekonomik krizin gölgesinde kaldı. 1932 yılında Amerikan Başkanlığı görevi sona erdi. Görevini Roosevelt'e bıraktıktan sonra 1933-1947 yılları arasında devlete yönelik faaliyetlerde bulunmadı, daha çok danışmanlık görevleri yürüttü.

Kısacası Hoover'ın gerek çocukluğu gerekse de siyasi hayatı çalkantılar ve krizlerle iç içe geçti. Aynı zamanda, kendisi 20. Yüzyılın başından itibaren en kanlı savaşlara ve krizlere tanıklık etti. 20. Yüzyılın ilk yarısına damga vuran uzun hayatını ve kariyerini, "maden mühendisi", "milyoner bir işadamı", devlet adamı", "insanî yardım görevlisi" ve "1929 Krizi Dönemi Amerikan Başkanı" gibi çeşitli ifadelerle özetleyecekti. ABD'nin 31. Başkanı olduğu dönemdeki krizler ve çözüm önerileriyle tarihe geçen Hoover, 20 Ekim 1964 tarihinde hayatını kaybetti.

Bahar İZMİR

KAYNAKÇA

Arşivler

Herbert Hoover Arşivi

Herbert Hoover Presidential Library and Museum

Sürelî Yayınlar

New York Times

Telif Eserler

David A. Chang, **Presidents Herbert Hoover**, Berkeley Heights, 2002.

David C. King, **Presidents and Their Times Herbert Hoover**, Marshall Cavendish Benchmark, New York, 2010.

David M. Holford, **United States Presidents Herbert Hoover**, Berkeley Heights, 1999.

Herbert Clark Hoover 1874-1964, National Academy of Sciences, Washington, 1967.

Herbert Hoover, **The Ordeal of Woodrow Wilson**, Mcgraw-Hill Book Company, New York, 1958.

Hulda Hoover McLean, **The Genealogy of the Herbert Hoover Family**, The Hoover Presidential Library Association, Iowa, 1995.

İlhan Tekeli, Selim İlkin, **1929 Dünya Buhranında Türkiye'nin İktisadi Politika Arayışları**, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 2008.

Lee Nash, **Understanding Herbert Hoover Ten Perspectives**, Hoover Institution Press, Stanford, 1987.

Melih Gürsoy, **Dünyadaki Büyük Ekonomik Krizler ve Türkiye Ekonomisine Etkileri**, İstanbul, 1989.

Paul Joseph, **Herbert Hoover**, Abdo Publishers, 2001.

Şevket Pamuk, **Osmanlı Ekonomisi ve Dünya Kapitalizmi 1820-1913**, Yurt Yayınları, Ankara, 1984.

The Memoirs of Herbert Hoover Years of Adventure (1874-1920), The Macmillan Company, New York, 1951.

İnternet Kaynakları

<https://www.nps.gov/articles/president-herbert-hoover.htm>

Tezler

Rahmi Şavlı, **1929-1930 Dünya Ekonomik Buhranı ve Türkiye'ye Yansıması**, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1993.

22/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/herbert-clark-hoover-1874-1964/?pdf=6160> adresinden erişilmiştir